

Люхча: нелегке сьогодення приміського села

Люхча межує з райцентром і є, здавалося б, одним з найперспективніших у районі населених пунктів. У селі немає великих підприємств, а отже, і робочих місць, тож те, що до Сарн люхчанам рукою подати – наче подарунок долі. Хто не лінується, той знайде роботу. Попри всі негаразди в селі: погані дороги, недостатнє фінансування держустанов – громада живе: тут велика повноцінна школа, дитячий садочок, гарні ошатні будинки та подвір'я, впорядковані городи. Воно вражає працьовитими людьми, дивує умінням виживати та захоплює оптимізмом. Власне, чим живе Люхча, розповів в.о. сільського голови Сергій Клочко та місцеві жителі.

Проблем багато, а коштів критично бракує

Уже рік Сергій Клочко виконує обов'язки сільського голови. До цього трудився секретарем, ще раніше 17 років працював у Стрільській ЗОШ І-ІІІ ст. вчителем фізики.

Незважаючи на невеликий досвід роботи в органах місцевого самоврядування, знає всі проблеми селян. У Люхчі нині мешкають 2405 осіб. Щороку на рушничок долі стає 10 подружніх пар, у рік народжуються понад 40 дітей. Ще у 2011 році розробили генеральний план населеного пункту, відтоді земельні ділянки під забудову отримали багато молодих сімей. І щороку здають в експлуатацію до 15 нових житлових будинків. Одно слово, село розбудовується, осучаснюється.

Але й проблем вистачає. Одна з них – електрифікація новозабудованих масивів, яких аж 5. Лише один із них – «Погоню», де селяни побудували вже 10 будинків, а всіх земельних ділянок виділили 115, вдасться цього року електрифікувати. За кошти сільського бюджету вже придбали та встановили там трансформаторну підстанцію, передали на баланс ПАТ «Рівнеобленерго», тож незабаром електрика з'явиться в оселях забудовників. Щодо решти нових масивів, коштів на їх електрифікацію поки що не мають. І це при тому, що молодь будується інтенсивно. Власне, такі проблеми є в кожній сільській раді.

Ще одна болюча проблема – дороги. Майже рік їх не ремонтували, лише цього завезли 71 тону відсіву на вулицю Нову в Люхчі, планують ще стільки довести, відгрейдерувати її. Причина, чому вулиці не впорядковують щороку, не вирішують інші питання, яких дуже багато, добре відома – нестача коштів. Через недофінансування з районного бюджету змушені з сільського утримувати дитсадок,

виплачувати заробітну плату його працівникам, сплачувати комунальні послуги закладу тощо. Лише минулого року спрямували на це понад 500 тис. грн, які могли б скерувати на грейдерування та білощобенеve покриття вулиць, завершення проекту «Будівництво лінії

вуличного освітлення» в Люхчі та Глушиці, заміну покрівлі й вікон у ДНЗ «Малятко», санітарне очищення сіл (лише цього року ліквідували три стихійні сміттєзвалища), сортування сміття тощо. Люхча живе й розвивається на ентузіазмі та оптимізмі мешканців. Сергій Ключко зауважив, що саме за сприяння селян впорядкували фасад Свято-Михайлівського храму, благоустроїли прилеглу територію, що нині потопає в зелені, квітах. Свою лепту у відновлення святині вніс і нині покійний Григорій Радько, односельці навіть вулицю, де стоїть святиня, назвали на честь земляка-благодійника. І це лише окремі приклади допомоги, а їх є дуже багато. Адже саме місцеві жителі, приватні підприємці, часто допомагають в.о. сільського голови вирішити проблеми, що назрівають у тому чи іншому закладі, в організації свята села, інших культмасових заходів тощо.

Дитсадок потребує ремонту?

– ДНЗ «Малятко» побудували в далекому 1962 році, – розповіла завідувача Надія Мисанець. – Відтоді жодного разу капітально не ремонтували.

Безумовно, заклад дошкільної освіти потребує оновлення, адже покрівля, стеля й дах, стіни й підлога нині в неналежному стані. Неозброєним оком видно величезні тріщини на

стелі, вражає харчоблок, де з дня відкриття нічого не змінювали. Ремонт закладу вже не вперше відкладають. Але, з економічної точки зору, ефективніше було б уже побудувати новий. Бо в дитсадку потрібно робити все: утеплювати фасад, замінювати покрівлю, підлогу, вікна та двері, проводити внутрішні оздоблювальні роботи тощо. Сергій Ключко зазначив, що вже й земельну ділянку передбачила на будівництво нового, площею майже 60 соток. Якщо зведуть його, то збільшать кількість місць для дошкільнят. Адже вже зараз на черзі на влаштування перебувають понад 120 дітей. Нині ж групи переповнені, є такі, де по 26 малюків. Усього в дитсадку нині навчаються 49 дітей. Щоб ДНЗ діяв, завідувача та колектив, батьки вкладають у заклад душу, не шкодують часу, сил і фінансів. Бо хтозна, коли побудують новий. Та чи взагалі побудують?!

«Троян» знімав композитор з Угорщини

Люхча славна народним аматорським фольклорно–етнографічним гуртом «Троян»,

який є одним із найстаріших фольклорних колективів Рівненської області. Діяти почав у 1986 році. 12 жителів села зібралися на свято, щоб поспівати, почали згадувати самобутні люхчанські пісні, танці, і закипіла робота навколо репертуару. Першим керівником гурту став директор сільського Будинку культури Анатолій Мисанець – шанувальник і збирач поліських традиційних обрядів. У 1990 році гурту присвоїли звання народного аматорського. У репертуарі більше сотні українських народних побутових, весільних, обрядових пісень, а також обрядодійства. Саме люхчанські весільні обряди та побутові поліські танці у виконанні гурту «Троян» давно вже стали відомими далеко за межами Рівненщини й увійшли в репертуар багатьох фольклорних гуртів України. Невід’ємною частиною «Трояна» є інструментальний супровід у складі гармошки та бубна. Він неодноразово з успіхом представляв традиційну культуру Рівненського Полісся на

концертах–звітах Рівненщини в Національному палаці мистецтв «Україна» м. Київ.

А в день нашого візиту колектив, а саме найстарших його виконавиць, знімав відомий музикант, композитор й етнограф з Угорщини Міклош Бот, який уже довгий час займається музичними експедиціями. За останні роки він об’їздив десятки українських сіл у різних регіонах, де зробив понад сотню записів.

Міклош Бот – автор міжнародного проекту «Поліфонія», який відкриває архів зникаючої європейської спадщини. Головним завданням організатора є фіксація духовного спадку сільського середовища в найвищій доступній на сьогодні аудіовізуальній якості, упорядкування архіву та впровадження накопичених поколіннями знань у сучасне суспільство. Тобто «Троян» стане учасником не лише міжнародного проекту, а й найбільшого відкритого онлайн-архіву українського пісенного фольклору.

Вирощує 149 сортів томатів

Зіновій Тур щовесни вирощує розсаду помідорів і перцю, продає її не лише місцевим жителям, а й людям з усього району. Нині в його теплицях помідорний рай. Кущі височенні, зелені, саме квітнуть. Скоро будуть томати: червоні, жовті, рожеві, коричневі, зелені, великі

й маленькі. Для консервації зазвичай збирає асорті: воно і в банці гарно виглядає, і надає оригінального смаку. Зі своїх 5 теплиць має гарний урожай не лише помідор і перцю, а й огірків і баклажанів.

— Вирощую 149 сортів томатів і 47 перцю, — показує господар. — А ще баклажани, огірки... Не лише українські, а й з Ізраїлю, Канади, Голландії. Але від томатів найбільша радість. Хоч і вважають, що це настільки вдалий, що люди не перестають заходити до Турів як не по насіння чи розсаду, то вже по томати. — Займаюся овочами, відколи приїхав на Сарненщину, це був 1982 рік, — розповідає господар.

Вирощувати, збирати, різні страви куштувати з них чоловікові в радість. Щодо боротьби з хворобами, то тут увагу зосереджує ще на початковому етапі вирощування: намагається не додавати хімії. Для рослин найкращими є профілактичні засоби, що гарантують системний захист (від корінця до стебла і листочка, плоду). Те, що, скажімо, помідори в нього й справді всі хороші, красномовно підтверджують томатні плантації. На тих декількох сотках землі, що має у власності, вільного клаптика нема, все засаджено овочами й квітами, останні є окрасою обійстя Турів, доглядає за квітучими рослинами дружина Зіновія Богдановича. А він день у день сумлінно трудиться на плантаціях томатів, адже нині перебуває на заслуженому відпочинку. До речі, свого часу дві каденції був сільським головою, нині член виконавчого комітету, голова адміністративної комісії, тобто й дотепер тримає активну життєву позицію попри те, що вже скоро святкуватиме 60-ліття.

600 примірників «Сарненських новин»

Саме стільки читачів «районки» на території Люхчанської сільської ради, розповіла завідувача відділенням зв'язку Ніна Набухотна. Жінка очолює поштове відділення з 2002 року, а трудиться тут із 1984 року. Нині з нею працюють три листоноші, які обслуговують 1430 дворів у чотирьох селах: Люхчі, Глушиці, Обірках, Дубках. Періодичні видання й соцвиплати поштарки розвозять на велосипедах, які придбали за власні кошти. Невтомні трудівниці-листоноші й дня не сидять без роботи, і це при тому, що працюють на 0,9% ставки. За невеличку зарплату вони пішки виходжують і на своїх плечах і руках виношують велику частину того результату, який має «Укрпошта» в Києві.

Фото Василя

СОСЮКА.

Власне, про те, як нині працює «Укрпошта», відомо й газетяркам, нестримний ріст тарифів за доставку преси, фактичний розвал самої системи поштового зв'язку в сільській місцевості (у багатьох областях України масово закривають відділення поштового зв'язку, з'являються так

звані пересувні (автомобіль із поштовими працівниками, який за маршрутом об'їжджає село, іноді вони курсують лише раз у тиждень, не встигають виплатити людям пенсію, роздати періодичні видання), звільнення листонош. У багатьох селах вже немає нічого настільки занедбаного, бідного, як відділення «Укрпошти». Не краще воно й у Люхчі, завідувача бідкається, що відколи змінилось керівництво «Укрпошти» в столиці, відчули негативні зміни в роботі. Хоча передплатників «Сарненських новин» понад 600, люди передплачують мало періодичних видань. Якщо раніше в оселю йшло чотири-п'ять, нині максимум два, а то й взагалі лише «Сарненські новини». Великий вплив має не лише вартість преси, а й соціальна незахищеність селян, вважає Ніна Набухотна.

Ольга Лотоцька